

Bolo šťastím pracovať s mnohými našimi ľuďmi

Keď som pána profesora Bujňáka oslovila s otázkou, či poskytne rozhovor pre Spravodajcu, odpovedal, že k určitému dátumu „by mohol začať robiť, čo on chce a nie, čo iní si vymýšľajú.“ Hneď však dodal, že jeho odchod sa možno posunie, pretože má ešte 40-tisícový grant Vega podpísaný do konca roka, ktorý musí ako zodpovedný riešiteľ dokončiť a hlavne vyúčtovať. O pohľade, či skôr nadhľade na univerzitu, na dianie okolo sme sa rozprávali s **prof. Ing. Jánom Bujňákom, PhD.**

Na univerzite si asi ťažko predstaviť človeka, ktorý by nevedel, kto je profesor Bujňák, koniec-koncov mali sme Vás možnosť vidieť aj na stránkach Spravodajcu. Predsa len, čo by ste o sebe povedali dnes?

Na univerzite som dlhých 46 rokov. Z nich 38 tu odpracovaných. Zostávajúcich 8 v cudzine. Z toho najskôr 8 mesiacov na pobyte v Paríži. Po tri v Montpellier, Ríme a belgickom Liège. Potom ma vyslali na štyri roky do alžírskoho Oranu na Univerzitu prírodných a technických vied. Neskôr som dva roky učil na Vysoké inžinierskej škole v tuniskom Gabès. Na vtedy pohostinnom severe Afriky. Tolerantnom aj počas vojny v Perzskom zálive medzi im blízkou irackou armádou a nami podporovanou medzinárodnou koalíciou. Na matematiku a technické disciplíny so satisfakciou tam učil nadaných študentov. Vydarené prednášky uzatvárali nezvyčajne poďakovaním.

Následne som mal privilégium jedno trojročné obdobie pôsobiť ako dekan našej Stavebnej fakulty. A následne zase výsadu dvakrát po štyri roky ako rektor pracovať prioritne pre univerzitu.

Výskumom aspoň čiastočne posunúť súčasne poznanie skutočného pôsobenia inžinierskych stavebných konštrukcií však zostala pretrvávajúcou ambíciou. Poznatky nášho kolektívneho bádania, nová doba umožnila prezentovať na všetkých kontinentoch a na odborných podujatiach skoro vo všetkých krajinách Európy. Z nich náš knižničný katalóg eviduje nateraz 354 položiek. Aj z konzultačnej činnosti pre prax. Od mostov po zložitejšie stavebné konštrukcie skoro po celej bývalej federácii.

Počas svojho života ste veľa cestovali, ale aj žili na viacerých miestach mimo Slovenska. Ako vidíte Slovákov, čo by ste o nich povedali, čo si oni sami o sebe nevedomujú?

Naši vystáhalci sa vo svete nestarali. Viacerí nedávni absolventi sa úspešne presadzujú v zahraničných spoločnostiach. Aj keď pravdepodobne ide skôr o elitu.

Projekt spoločnej Európy ešte donedávna hovoril o spoločenstve štátov. S tým súvisela téma národnosti. Za federácie nás situo-

vali na západný Balkán. Po rozdelení opäť vysvetľujeme, že nie sme Slovinsko. Dnešná koncepcia EÚ by ale mala byť už o regiónoch, nie o národoch. V našom prípade teda iba oblasti s počtom obyvateľov porovnateľným s predmestím väčších metropol. Pre mojich bývalých študentov tak bolo skôr dôležité, že pochádzam niekde z Európy. Práve táto skutočnosť znamenala pre nich prvotnú garanciu lepšieho prístupu v porovnaní s miestnymi. Teda v budúcnosti bude asi lepšie sa v širšom svete prezentovať hlavne ako Európan. Po tridsiatich rokoch minimálne informovanejší už nás ako rovnocenných berú.

V ostatnom čase sa neustále hovorí o poddimenzovanom školstve a vede. Je to naozaj tak, že keby školstvo a veda mali viac financií, dokázali by sa posunúť?

Obvyklý ukazovateľ vo forme percentuálneho podielu z hrubého domáceho produktu zaostáva za priemerom popredných krajín. Aj vo financovaní vedy a výskumu. Najmä v investíciách a iných kapitálových výdavkoch. Na úkor zlepšeného platového ohodnotenia. Podiel zo súkromných zdrojov skoro úplne chýba. Hodnotenie výskumu množstvom popísaného papiera, ešte v iných jazykoch, priemyselných partnerov k tomu nemotivuje. Navyše dlhodobo táto krajina nedokáže zredukovať priority. Aj to málo ďalej fragmentujeme. Diskusie o rozdelení slúbených miliárd

z bruselského Fondu obnovy túto skutočnosť iba potvrdzujú. Najmä odbory bez spolupráce s praxou preto nemôžu figurovať v rozličných hodnotiacich rebríčkoch. Niekedy používajúcich u nás neaplikovateľné kritériá.

Prácu v akademickom intelektuálnom prostredí obvykle charakterizuje relatívne väčšia sloboda. Najmä vo výskume podľa vlastného záujmu. S možnosťou neformálneho vzdelávania a osobného rastu. Nedávne analýzy navyše ukazujú pokrok v odmeňovaní. Na úrovni 85% priemerného platu ekvivalentného vysokoškolsky vzdelaného pracovníka v hospodárstve. Iba o 3% menej v porovnaní s fínskym modelom. Teda v školskom systéme, neraz u nás pokladanom za hodným nasledovania. Základom ich úspechu, popri financiách sú však flexibilita, schopnosť reforiem a osobitne nulová korupcia.

Existujú viaceré programy umožňujúce spoznávať iné krajiny a ich vzdelávacie inštitúcie. Výhodne za peniaze únie. Popritom nenáročne nadobudnúť dnes potrebné návyky sebaistejšieho správaniu sa v internacionálnom prostredí. Ako vedľajší produkt vznikajú prospešné partnerstvá. Viaceré pretrvávajú, keďže aj pre ľudí z vyspelejšej Európy je naša krajina v niečom atraktívna. Za očakávané výstupy, podľa ich rozsahu možno dokonca dostať slušné odmeny. Získať projekt pritom nebýva jednoduché, lebo množstvo konkurenčných žiadostí pretrváva. Zo dvanásť

takýchto som koordinoval. Paradoxne u nás klesá záujem o tieto aktivity. Možno z pohodlnosti, slabších jazykových dispozícií alebo mnohým jednoducho stačí výplata.

Viacrát od Vás zaznelo, že nevieme v skutočnosti spolupracovať. Namiesto integrácie narastá konkurencia medzi pracoviskami.

Problémy súčasnosti sú komplexnejšie. Ich riešenie vyžaduje medziodborovú spoluprácu. Lebo na styku zdanlivo rozdielnych špecializácií pravdepodobnejšie vznikajú nové poznatky. Podobne sa dnes integruje úsilie príbuzných, dokonca konkurenčných pracovísk. Vytvárané konzorciá vyvíjajúce účinnú vakcínu proti koronavírusom demonštrujú túto nevyhnutnosť.

Rovnaká systémová zmena ani nás neminie. Digitalizácia projektovania stavieb viacfunkčnými modelmi BIM (Building Information Modelling) vedie napr. na stavebných fakultách k aktualizácii existujúcich študijných programov. V zahraničí idú ešte ďalej. Existujú prípady integrácie informatiky so stavebníctvom aj architektúrou do spoločnej fakulty. Zasiťovanie pracovísk dovoľuje na diaľku zdieľať špičkové prístroje a zariadenia. Takéto laboratória využívajú záujemcovia na reálny experiment z inej geografickej lokality. Vďaka svojím krajanom najmä v menej rozvinutých krajinách. Teda perspektívne by mali vymázať hranice medzi fakultami. Aj ploty v spoločných laboratóriách. S cieľom sprístupnenia všetkým záujemcom.

Minulý rok sme uverejňovali Váš článok s názvom „Značka VŠD pretrváva“. Kam kráča – kam by mala kráčať naša univerzita? Čo by podľa Vás sa žiadalo zmeniť? Zmenou názvu sme lacno prišli o skoro sty-

ridsaťpäťročnú históriu. Podivne až zúfalo vyrábanú novými vzdelávacími inštitúciami. Nielen tu ale aj v cudzine sme aj po štvrťstoročí skôr známi ako VŠD. Využiť by bolo potrebné vhodnú príležitosť prinajmenšom na doplnenie tejto značky do názvu univerzity. Nesporne prináleží k našim ôsmim popredným vzdelávacím inštitúciám a dokonca k štvorici najstarších univerzít. Vďaka slušnej medzinárodnej spolupráci sme akceptovaní aj v spoločnom Európskom výskumnom a vzdelávacom priestore - ERA a EEA. Protokol z medzinárodnej akreditácie, ktorou sme za našich čias prešli túto skutočnosť, potvrdzuje.

Najnovšie snahy vytvoriť z dvoch bratislavských a dvoch košických univerzít špičkové a lepšie financované konzorcium postrádajú minimálne sebareflexiu. Veď nie sú celkom perlami nášho vzdelávacieho systému. V technických vedách vôbec nie SAV, ako ďalší predpokladaný člen tohto čudného spolku. Veď aj tu v strede krajiny niečím prispieť dokážeme.

A čo by sa mohlo zmeniť k lepšiemu? Na univerzite sa degraduje rešpekt k hierarchii. Demokracia ale neznamená svojvôľu. Obslužný personál nenesie zodpovednosť. Nemá preto nárok dirigovať. Iba napomáhať tým, ktorí prinášajú skutočné výkony a tým rozpočet. Podobne správna rada predstavuje nedokonalú kópiu z vyspelého zahraničia. Univerzita v Hamburgu, podľa jej rektora dostáva od mesta miliónovú ročnú dotáciu. Fínska spoločnosť Peikko podobnú sumu napríklad venovala Univerzite v Tampere na zavedenie nového študijného programu. Na radnici ma uistili, že v Žiline také niečo nehrozí. Rozhodujú však o našich, ani čiastočne o ich peniazoch. Viacerí popritom hodnotia naše aktivity, a to bez vzťahov k univerzite a bez jej poznania. Nevolení ale iba menovaní via-

cerí vedúci, no dlhodobu usadení na svojich miestach, vytvárajú spoločné väzby. Nie vždy v súlade s potrebami univerzity. Novozvolení majú relatívne menej času na toto poznanie a reformy. Hlavné, keď nestoja o kontinuitu. Výsledkom bývajú pochybné transakcie. Zväčšia legálne poriadne ošetrované. Avšak zďaleka nie legitímne. V tomto súboji univerzita zostáva v defenzíve. Na ilustráciu nech poslušia spochybňované príbehy, o ktorých sa dnes módne vraj „hovoria pri obede“. Nielen ako v rádiu, ale ešte polemickejšie „pri pive“.

Hodláte sa venovať tomu, na čo ste doteraz nemali čas. Čo to bude?

Zmeny spôsobu života, v mojom prípade pri najlepšom tri razy v úplne odlišnom kultúrnom prostredí naučia zvládnuť hospodárenie s časom. Od primeraného pracovného nasadenia, relaxu až po ostatné aktivity. Bývalý staručký kolega sa mi zdôveril, že pri listovaní vo svojich publikáciách žasne, čo vraj všetko niekedy vedel. Preto odporúča svoje poznatky dať zavčasu na papier. Viacerí máme ambiciózne zoznam literatúry na štúdium alebo iných naplánovaných činností. Život prinútil tieto zámery nejednu raz prehodnotiť. Aspoň zostatok by bolo dobre mať čas ešte stihnúť.

Dve volebné obdobia ste boli rektorom, boli ste dekanom, vedúcim katedry, prednášajúcim na zahraničných univerzitách, uznávaným znalcom a odborníkom. Čo viac človek môže chcieť? Mali ste ambície, sny toto všetko dosiahnuť? Je niečo, čo sa nepodarilo?

V minulosti existovali vytipovaní zamestnanci plánovane pripravovaní na riadiace posty. Nám ostatným zostávala možnosť toto dianie jedine sledovať. Ale s výhodou slobodne sa venovať odborným aktivitám a len nevyhnutne inak angažovať. Možno aj preto som sa prvý raz objavil v rektorskej kancelárii až po zvolení. Vtedy s poznaním, na akú službu som sa to dal. Veď predchodcovia predstavovali zväčšia výnimočné osobnosti a pomerne úspešne reprezentovali aj vtedy uznávané univerzitné authority. Zostávalo mi preto dôsledne rešpektovať univerzálne akceptované princípy a uplatňovať osvedčené morálne a akademické hodnoty. Schopní ľudia nepochádzajú iba z okolia. Pristahovalec zväčšia spoznáva biedu bývania nového zamestnanca na internátoch. Prioritne z tohto dôvodu vznikol projekt výstavby päťdesiatky rodinných domov na voľnom teréne univerzity. Aj zámer realizovať bytový dom. Za peniaze našich zamestnancov z odpredaja pozemkov. Podľa rešerši

záujemcov o túto akciu, podobné ubytovacie zázemia sú obvyklé na iných popredných univerzitách. Areál navyše by ožil aj cez voľné dni. Okrem toho sa stále hovorí o potrebe dostať k nám popredných zahraničných expertov. Na Univerzite v Orane súčasťou kontraktu bol bezplatne poskytnutý zariadený byt. V mojom prípade dokonca päťizbový. Aj z tohto dôvodu je škoda tohto nedokončeného projektu. Napriek tomu, že sa práce podarilo už získať územné rozhodnutie.

Príchod vtedajšej fakulty prírodných vied do hlavného sídla znamenal až jej skutočnú integráciu do univerzitnej komunity. Veď mnohí dovtedy netušili, že existuje. Nestihli sme žiaľ premiestniť vtedajšiu fakultu špeciálneho inžinierska. Zostala osamotená v meste. Po generáčnej výmene tam dnes dostávajú priestor perspektívne individuality. Nedávna konferencia o požiarnej problematike, dokonca na svetovej úrovni naznačuje tieto priaznivé tendencie. Zaslúžila by si iste informáciu o nej aj v tomto časopise.

Ústav matematiky by rozhodne pomohol nadviazať na povestnú tradíciu tejto dôležitej a prepotrebnej disciplíny na technickej univerzite. Navyše integrácia vtedajších štyroch podobných pracovísk vyplývala aj zo záverov z akreditácie. Naše vedenie malo podporu senátorov. Mal som šťastie na výber schopných prorektorov. Aj ústretové kolégium. Presadili sme tak viaceré závažné reformy. Z ôsmich navrhnutých rozpočtov nám sedem jednomyselne prešlo. Ale dva opakované pokusy integrovať matematiku skončili nezdarom. Ilustrujú, že rektor bez podpory dekanov a kritického množstva s ním stotožnených dotknutých pracovníkov nič nezmože.

Ste človek, ktorý vedel nastaviť vlastný chrbát a ísť aj do riskantných projektov. Na čo ste spätne najviac hrdý?

Celá dostavba areálu bola hazardérstvo s neistým financovaním. Avšak príležitosťou posunúť univerzitu. Realizátor prvej etapy stavby akceptoval „tolerančnú“ dohodu o možnom meškaní platieb za vykonané práce. Komplikovane sme zobchodovali pôvodnú budovu rektorátu. Lahšie areál na Sasinkovej ulici. Po troch mesiacoch natáhovania s VúC, tiež prvý blok internátov na Hlinách. Pred 35 rokmi zapožičaný stredoškólakom. Cez právnikov a realitárov s naivným pokusom si tento objekt privlastniť. Ďalej speňažiť Unimopri internátoch Veľký Dieľ. Hlavne drahší pozemok, ktorý sa kupcovi ukázal blízko parovodu neupotrebitelným. Našťastie až dodatočne. Výberové konanie na druhú etapu nečakane

vyhrala iná stavebná firma. Žiaľ, bez podobného dohovoru o neistej splatnosti faktúr. Záujemca o kúpu obidvoch budov v meste, historicky označovaných ako A, B dovedol na rektorát dokonca riaditeľa banky, aby potvrdil, že podporia potenciálny projekt tohto klienta. Kompletným úverom v dvoch tranžách. Po tomto ubezpečení sme uvoľnili budovu B a vtedajšiu fakultu prírodných vied premiestnili do nových terajších priestorov. Ešte neskolaudovaných, ale s používacím povolením. Avšak s 50 miliónovým dlhom. Dodávateľ ultimatívne žiadal jeho úhradu. Inak hrozil nariadením na fakulte užívať vesty a prilby. Rovnako ako na každej inej stavbe. Kupca za úver potreboval už ručiť svojou B budovou. Nezostávalo iba riskantne, bez platby podpísať a overiť zmluvu, aby dostal list vlastníctva. Do troch dní mala úhrada prísť na účet univerzity. Správna rada banky nebola uznášaniaschopná. Po doteraz mojom najdlhšom týždni, peniaze nakoniec dorazili.

Na dostavbu areálu existovalo vládne uznesenie o spolufinancovaní za stratu dvoch fakúlt. Z nich vznikli školy v Ružomberku a Trenčíne. Dnes si hovoria univerzity. Na podklade tohto dokumentu som naivne žiadal vtedy úradujúceho ministra o dotáciu. Ubezpečil ma, že takýchto štátnych záväzkov evidujú 43 a žiaden poriadne neplnia. Zhodou okolností práve vtedy vznikla kríza nielen vládna, ale aj v rektorskej konferencii. Ako posledný legálne zvolený z prezídia som ju viedol. Jej naplánované zasadnutie som premyslene uskutočnil v zasadačke našej elektrotechnickej fakulty. Po skončení cestou do menzy bola možnosť práve nového ministra informovať o prebiehajúcej výstavbe a ťažkostiach s ňou spojených. Do týždňa nám poslal nemalú vládnu dotáciu. A to ako nominant maďarskej menšiny. Vtedy z tohto aspektu do spornej Žiliny.

Pravdepodobne po ošiali hnutia z volebného výsledku, miestni papaláši zorganizovali podivné rokovanie v Trenčíne. Po úvodnom referáte o priestorových ťažkostiach ich vysokoškolskej inštitúcie ma prekvapujúco požiadali odsúhlasiť bezplatný prevod nášho detašovaného pracoviska v Prievidzi. Len preto, že sa nachádza v ich kraji. A na ich ťažko sa vzťahujúcu školu s priestorovými ťažkosťami. Prekvapujúco naivne. Aj v prítomnosti provizórneho ministra školstva. Pôvodom z tejto inštitúcie. Nakoniec sme sa dohodli iba na možnom štandardnom platenom prenájme.

Podobné prekvapenie nám pripravilo naše mesto. Po podaní žiadosti o rekonštrukciu telocvične na Veľkom Diele sme objavili plom-

bu na liste vlastníctva. Z rozhodnutia vtedajšieho primátora. Vraj nasledovníka predsedu vtedajšieho MsNV - Mestského národného výboru. Údajne čiastočne poskytli materiál na výstavbu objektu. Aj keď ho postavili svoj-pomocne naši telocvikári. Tento pokus sa nakoniec takisto ukázal ako infantilný.

Možno ešte ďalšia riziková návšteva prišla z Ružomberka. Okrem zástupcov školy spolu s cirkevnou vrchnosťou. Zavítali s ponukou odkúpiť internát nášho detašovaného pracoviska. S tým, že majú momentálne 25 miliónov korún a druhú polovicu sľubujú uhradiť do konca môjho funkčného obdobia. Odišli dotknúť s tým, že pochybujem o dobrom úmysle a vraj neverím ani cirkevným predstaviteľom. Nie argumentu, že takáto ponuka v samosprávnych orgánoch by bola nepriechodná a majetok nepredáva samostatne rektor, ale univerzita. Nemám informáciu, žeby táto transakcia odvtedy prešla. Pred štyrmi rokmi sme zorganizovali putovnú konferenciu o mostoch na Dunaji, keďže Slovensko bolo v poradí. Tu na našej fakulte, pretože STU Bratislava, ležiaca na tejto rieke ju odmietla. S tým, že nemajú momentálne na takúto akciu kapacitu. Vtedy prof. Josef Fink, kolega z TU Viedeň sa divil, kedy sme výstavbu areálu stihli. Prof. László Dunai z BME Budapešť sa zase zaujímal, odkiaľ sme na toto všetko zobraли. Prezentácia areálu na internete a v médiách ako prednosť našej univerzity znamená podobný nepriamy kompliment. Veď ľudí z času na čas môže zaujímať, kde sa to všetko záhadne zobralo a prečo práve tu v Žiline.

Váš odkaz čitateľom?

Bez ohľadu na funkciu, každý z nás predstavujete jeden z kameňov tejto skvelej vzdelávacej výskumnej inštitúcie. Všetci spolu by sme mali snažiť svojím spôsobom byť užitoční a podieľať sa na jej úspechu. Pracujte preto naďalej spoločne, profesionálne a vo vzájomnom rešpekte v jej prospech.

Osobne ma denne neformálne obohacovali odborné diskusie a mnohému podučili profesionálne rady. Skrátka bolo šťastím pracovať s mnohými našimi ľuďmi. Pripúšťam, že som nebol vždy príkladný kolega. Ale vedzte, že každého si vážim. Počas rokov som tu mnoho získal. Hlavne odborných skúseností. Možno preto sa naše cesty s niektorými skrížia. A tak do skorého videnia.

Ďakujeme za rozhovor!

Eva Vlčková
foto: Cyril Králik